

Valmentajan eettinen toiminta

-koulutusaineisto

Käsikirja kouluttajalle

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Tekijöiltä

Tämä on FAIR COACHING -projektin tuotos, jota on rahoitettu Erasmus + Sport ohjelmasta vuonna 2019.

Tuotoksen tavoitteena on edistää urheilun arvoja niin ammattivalmentajien kuin ruohonjuuritason valmentajienkin, samoin fanien, urheilijoiden ja heidän perheidensä, keskuudessa ja auttaa taistelussa epäasiallista käytöstä vastaan. Epäasiallinen käytös voi ilmetä valmentajien taholta urheilijoita, etenkin haavoittuvassa asemassa olevia nuoria naisurheilijoita, kohtaan. Tuotoksen tavoitteena levittää kunnioituksen kulttuuria urheilun kentillä, kuin myös laajemminkin yhteiskunnassa. Lisätietoja projektista sekä tutkimus- ja tukimateriaalia löytyy osoitteesta www.faircoaching.eu.

Projektissa mukana olevat tahot antavat materiaaliin oikeuden

- käyttää
- muokata tarpeen mukaan
- välittää alkuperäistä tai sovellettua versiota.

Lähde tulee mainita käytettäessä tai jaettaessa alkuperäistä ja tai muokattua materiaalia. Materiaalia ei saa käyttää kaupallisiin tarkoituksiin. Tämä koskee myös muokattuja materiaaleja. Kaikki kuvat ja kuvitukset materiaalien sisällä on saatu käyttöön niiden tekijöiden tai tekijätahojen luvalla.

Projektissa ovat mukana seuraavat organisaatiot:

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sisällys

Johdanto	5
Kouluttajalle	5
Kysely	5
Padlet	6
Mentimeter	7
Google Jamboard	7
Osio 1: Johdanto	9
Tavoite	9
Opetusmenetelmät	9
Ajankäyttö	9
Työkalut	9
Hankkeen pohjatiedot	9
Fair Coaching -hankkeen selvityksen (IO1) päähuomiot	10
Fair Coaching -hankkeen selvityksen (IO2) päähuomiot	10
Koulutusmateriaalin tavoitteet	11
Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa (2020) selvitys	12
Tehtävä 1 Valmentajan itsearviointi ja kokemustausta	12
Osio 2: Mitä on hyvä oikeudenmukainen valmennus?	14
Tavoite	14
Opetusmenetelmät	14
Ajankäyttö	14
Työkalut	14
Tehtävä 1 Keskustelu valmennuskulttuurista ja käyttäytymisestä urheilussa	14
Tehtävä 2 Fair Coaching -termin määrittely	14
Tehtävä 3: Valmennusfilosofia ja sen yhteys on hyvään ja oikeudenmukaiseen valmennukseen	15
Urheilun arvot ja hyvä valmennus	15
Osio 3: Turvallista urheilua kaikille	21
Tavoite	21
Opetusmenetelmät	21
Ajankäyttö	21
Työkalut	21
Tehtävä 1: Turvallinen Urheilu	21

Tehtävä 2: Ihmisoikeudet	21
Ihmisoikeuksien julistus - Mitä ihmisoikeudet ovat?	21
Ihmisoikeudet ja urheilu.....	23
Kansallinen lainsäädäntö.....	23
Tehtävä 3: Keskustelu valmentajan roolista.....	23
Lasten oikeudet	23
Lapsen oikeudet ja miksi niillä on väliä? Lyhyt verkkokurssi.....	24
Tehtävä 4: Valmentajan lupaus	25
Osio 4: Syrjinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen ennaltaehkäiseminen	27
Tavoite	27
Opetusmenetelmät	27
Ajankäyttö	27
Työkalut.....	27
Lisäaineistot.....	27
Tehtävä 1: Epäasiallisen käyttäytymisen ilmenemismuotojen määrittely yhteisesti	27
Tehtävä 2: Epäasiallinen käyttäytyminen urheilussa, media-artikkelit.....	28
Tehtävä 3: Tarkistuslista epäasiallisen käytöksen estämiseksi urheiluympäristössä ja tarkistuslista turvallisen urheilun organisaatioille.....	28
Osio 5: Toimintaohjeet epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseen sekä tapausten käsittelyyn	30
Tavoite	30
Opetusmenetelmät	30
Ajankäyttö	30
Työkalut.....	30
Tehtävä 1: Valmentajan rooli	30
Kuinka taistella rasismia vastaan – FA:n esimerkki	31
Tehtävä 2: Miten toimit?.....	31
Et ole yksin -palvelu.....	32
ILMO-palvelu	32
Lähteet.....	34
Liite: Valmentajan itsearviointilomake valmentajan eettiseen toimintaan	35

Johdanto

Valmentajan itsearviointi/kokemustaustakyselyä voidaan käyttää valmentajien ja muiden urheilun toimijoiden (seuroissa, lajiliitoissa, kouluissa jne.) pohjatietojen keräämisessä Fair Coaching -projektiin liittyvissä teemoissa, kuten seksuaalinen häirintä, kiusaaminen, syrjintä ja muu epäasiallinen käytös. Pohjatiedot auttavat suunnittelemaan koulutuksia näihin aihealueisiin puuttumiseksi.

Lisäksi materiaalissa annettuja esimerkkejä voi käyttää pohjana seurojen ja muiden urheiluorganisaatioiden omissa materiaaleissa ja ohjeissa puuttua esimerkiksi häirintään, hyväksikäyttöön, epäasialliseen käytökseen tai rasismiin.

Kouluttajalle

Jokainen koulutusosio toimii itsenäisesti ja koulutukseen voi siten valita ne osiot, jotka sopivat juuri kyseiseen tilanteeseen ja koulutustavoitteeseen.

Jokaisessa osiossa on arvioitu kesto, mutta kouluttaja voi soveltaa ajankäyttöä etenkin rajoittamalla tehtäviin käytettävissä olevaa aikaa tai jättämällä osan tehtävistä pois. Kouluttajalla on aina paras tieto ja osaaminen, mitkä tehtävät sopivat kyseiseen koulutukseen.

Koulutusdioissa on lisätietoa, ohjeita ja tehtäviä muistiinpanokentässä. On tärkeää, että kouluttaja lukee huolellisesti muistiinpanokentät, kun hän valmistautuu koulutuksen vetämiseen.

Osio 1 antaa taustatietoa FAIR COACHING projektista. Jos tätä osiota ei käytetä koulutuksessa, tulee kouluttajan perehtyä aihealueeseen ja pystyä antamaan lyhyt taustoitus ennen sukeltamista syvemmälle aiheisiin valittujen koulutusosioiden avulla.

Tehtävä 1 koulutusosiossa 1 on itsearviointi/kokemustaustakysely. Sen avulla voidaan kerätä nimettömästi tietoa valmentajilta heidän näkemästään tai kokemastaan epäasiallisesta käytöksestä, seksuaalisesta häirinnästä, kiusaamisesta ja syrjinnästä sekä kartoittaa osallistujien lähtötasoa aiheen tietämyksestä ja väärinkäyttöihin puuttumisesta. Kyselyn voi suorittaa joko sähköisellä tai tulostetulla lomakkeella.

Osio 3 pohjautuu osittain Yhdistyneiden kansakuntien (YK) lasten oikeuksien julistukseen liittyvään verkkokoulutukseen. Suositeltavaa on, että osallistujat tekevät YK:n koulutuksen etukäteen, sillä se kestää noin 75 minuuttia. Pääsy koulutukseen on vapaa, mutta vaatii rekisteröitymisen.

Erilaisia sähköisiä työkaluja käytetään läpi koulutusmateriaalin aktivoimaan keskustelua, ideoitten ja huomioiden jakamiseen ja pienryhmissä tehtävien ryhmätöiden tuotosten jakamiseen muulle koulutusryhmälle.

Kysely

Valmentajan itsearviointi/kokemustaustakyselyä käytetään Osion 1 tehtävässä 1.

Kyselyn voi viedä sähköiseen kyselyjärjestelmään tai tulostaa, jakaa ja kerätä luokkahuoneessa.

FAIR COACHING materiaalien käyttäjät ja kouluttajat voivat tehdä oman valmentajan itsearviointikyselyn tai käyttää tämän materiaalin lopussa liitteenä olevaa kysymyspatteristoa. Jos käytetään sähköistä kyselyjärjestelmää, niin kysymykset on hyvä merkitä pakollisiksi, jotta osallistujat vastaavat kaikkiin kysymyksiin.

Mahdollisia maksuttomia kyselyjärjestelmiä ovat:

Google forms; rajoittamaton määrä kyselyitä ja vastaajia

SurveyLegend; rajoittamaton määrä kyselyitä ja vastaajia

FreeOnlineSurveys; rajoittamaton määrä kyselyitä, mutta vastaajien määrän rajoitus 1000

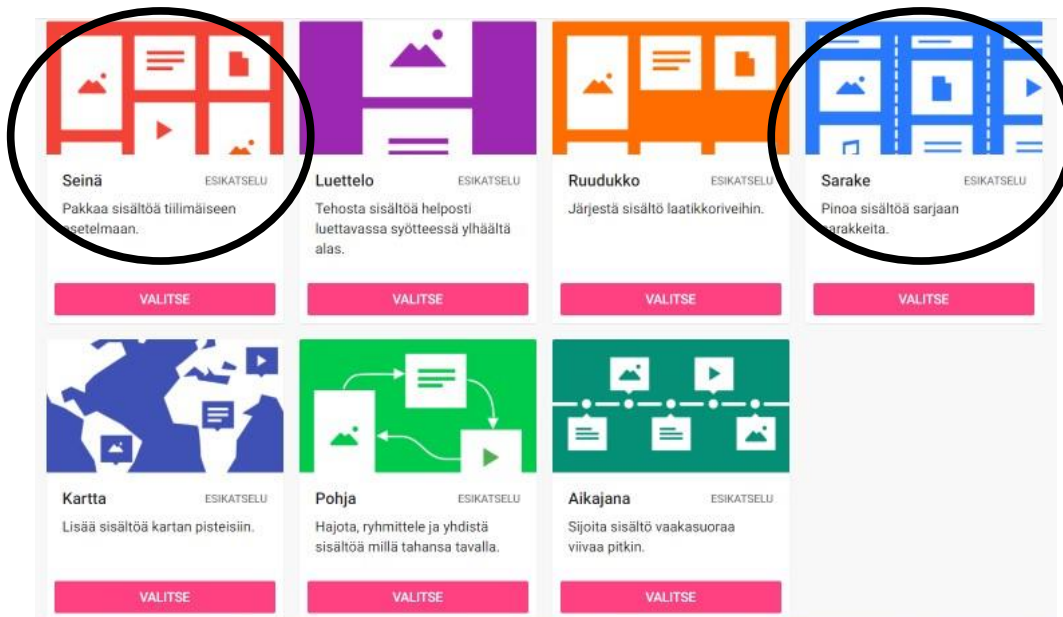
HubSpot; rajoittamaton määrä kyselyitä ja vastaajia

Valitse se sähköinen kyselyjärjestelmä mikä on helpoin käyttää ja sopii parhaiten tarkoitukseen.

Maksulliset järjestelmät ovat myös mahdollisia, etenkin jos organisaatiolla on jo jokin järjestelmä käytössä.

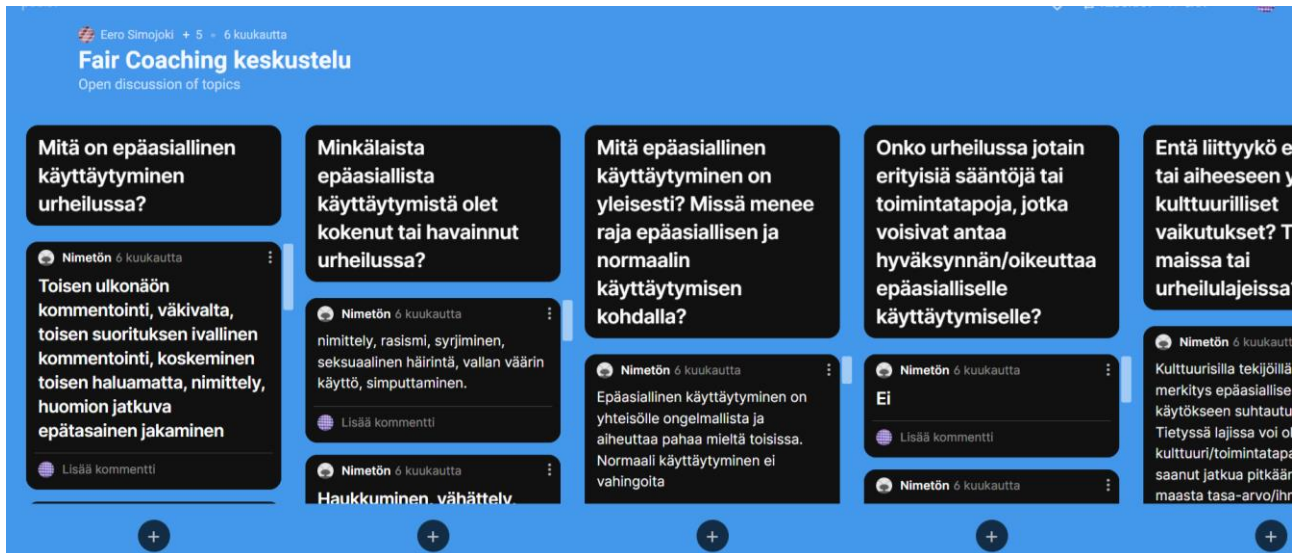
Padlet

Kouluttajan täytyy rekisteröityä ja tehdä itselleen maksuton tili Padlettiin osoitteessa www.padlet.com. Jokaisella käyttäjällä on kolme ilmaista padletia (vanhan padletin voi poistaa luodakseen uuden padletin).

Valitse Sarake-muoto seuraaviin tehtäviin: Osio 2 Tehtävä 1, Osio 3 Tehtävä 3 ja Osio 5 Tehtävä 1.

Esimerkki Osio 2 Tehtävä 1

Osallistajat pääsevät padlettiin jaetun QR-koodin kautta. Painamalla + -merkkiä he voivat lisätä vastauksensa padlettiin.

Mentimeter

Kouluttajan täytyy rekisteröityä ja tehdä itselleen maksuton tili Mentimeteriin osoitteessa www.mentimeter.com.

Mentimeteriä käytetään seuraaviin tehtäviin: Osio 2 Tehtävä 2, Osio 3 Tehtävä 1 ja Tehtävä 4.

Pääsy kuhunkin mentimeteriin annetaan jakamalla QR-koodi osallistujille.

Osion 2 Tehtävään 2 valitaan Mentimeteristä uudesta esityksestä "Open Ended" -muoto. Osallistujat pääsevät määrittelemään mitä Fair Coaching tarkoittaa maksimissaan 250 merkin määritelmällä.

Esimerkki Osio 2 Tehtävä 2

Määrittele Fair Coaching termi, mitä se tarkoittaa?

Mentimeter

Fair Coaching on...

Kun ryhmä on lisännyt määritelmänsä mentimeteriin, niin kouluttaja voi näyttää dian klikkaamalla Present-painiketta.

Google Jamboard

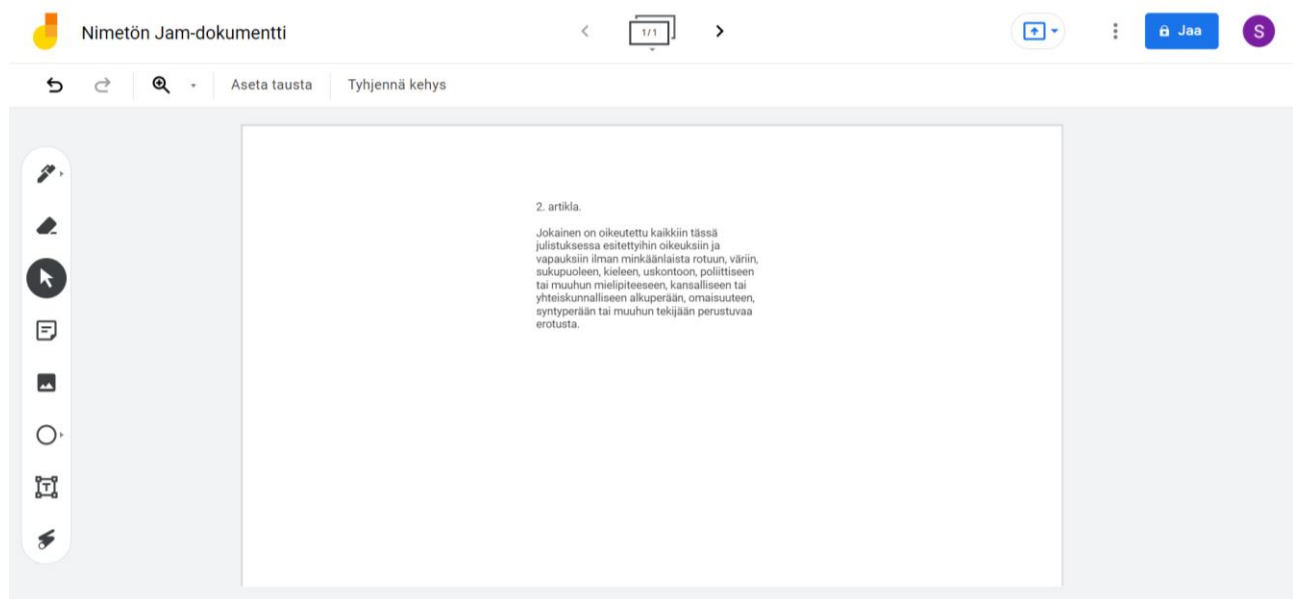
Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Jamboardiin pääsee oman google-tilin kautta. Jos sinulla ei ole google/gmail-tiliä, niin sellaisen voi luoda maksutta (gmailin sähköpostitiliä ei tarvitse käyttää, mutta se tarvitsee olla olemassa, jotta pääsee käyttämään ilmaisia työkaluja).

Jamboardia käytetään seuraaviin tehtäviin: Osio 3 Tehtävä 2; Osio 4 Tehtävä 1 ja Tehtävä 3; Osio 5 Tehtävä 1 (valinnainen) ja Tehtävä 2.

Uusi Jam-dokumentti luodaan painamalla oikealta alhaalta löytyvää värikästä + -merkkiä.

Sisältöä lisätään joko lisäämällä tekstilaatikoita tai muistilappuja. Kun jaat Jamboardin osallistujille (linkin voi jakaa esimerkiksi WhatsAppissa, sähköpostitse tai QR-koodin avulla) huolehdi, että jakotapana on "Jokainen linkin saanut". Muutoin osallistujat eivät pääse lisäämään sisältöä Jam-dokumenttiin.

Osio 1: Johdanto

Tavoite

Osion 1 tavoite on antaa Fair Coaching hankkeen taustatiedot ja toimia johdantona koulutuksen aiheisiin. Johdannossa kartoitetaan myös osallistujien tietoja ja kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä, rasismista, syrjinnästä ja sopimattomasta käytöksestä.

Opetusmenetelmät

Opetusmenetelminä käytetään luentoa, itsearviointia ja keskustelua.

Ajankäyttö

Tämä osio vie aikaa arviolta 50 min - 1 h.

Työkalut

PowerPoint-esitys ja kysely (paperilla tai sähköisesti, katso alun Kouluttajalle-kappaleesta tarkemmat ohjeet).

Kyselyn pohjatiedosto löytyy tämän aineiston liitteenä.

Hankkeen pohjatiedot

Fair Coaching on kolmivuotinen Erasmus+ tuettu hanke, jonka tavoitteena on edistää arvostusta ja urheilun arvoja ammattivalmentajien, ja etenkin ruohonjuuritason valmentajien, keskuudessa ja taistella häirintää, väkivaltaa ja muuta epäasiallista käytöstä vastaan, jotta niin ammatti- kuin nuorille urheilijoillekin taataan turvallinen ja inspiroiva urheiluympäristö.

FAIR COACHING perustuu oletukseen, että valmentajat ovat kasvattajia ja roolimalleja, olivatpa he itse siitä tietoisia tai eivät. Sen lisäksi että he opettavat urheilussa tarvittavia motorisia ja muita taitoja, he vaikuttavat urheilijoiden persoonallisuuden ja identiteetin kehittymiseen.

FAIR COACHING-hankkeen tavoitteet ovat:

- Lisätä tietoisuutta urheilijoihin, etenkin nuoriin naisurheilijoihin, kohdistuvasta epäasiallisesta käytöksestä ja syrjinnästä. Tietoisuutta lisätään ammatti- ja ruohonjuuritason valmentajien, urheiluyhteisön, urheilijoiden ja urheilijoiden perheiden keskuudessa.
- Tukea ammatti- ja ruohonjuuritason seuroja, liittoja, sarjoja ja muita organisaatioita kehittämään toimintaperiaatteita, joilla ehkäistään epätoivottua käytöstä ja edistetään reilun pelin periaatteiden toteutumista valmennuksessa.
- Auttaa löytämään raportointikanavat urheilijoille, etenkin nuorille urheilijoille, jotta he voivat ilmoittaa kohtaamastaan syrjinnästä ja hyväksikäyttävästä tai väkivaltaisesta käytöksestä, jos heidän valmentajansa tai ohjaajansa sellaiseen syyllistyy.
- Hankkeen kautta halutaan ennaltaehkäistä epäoikeudenmukaista valmennusta ja levittää kunnioittavaa kulttuuria urheilualalla sekä koko yhteiskunnassa

- Jakamalla valmennuksen hyviä käytänteitä ja arvoja sekä kokemuksia eettisten asioiden edistämisestä ja puuttumisen tavoista Euroopassa.
- Tuottaa koulutusmateriaalia.

Kohderyhmät ovat:

- Valmentajat, ohjaajat ja liikunnanopettajat
- Urheilijat
- Urheiluorganisaatiot, -tahot ja -yhteisöt
- Urheilujohtajat
- Alueelliset ja paikalliset urheilutoimijat
- Vanhemmat

Fair Coaching -hankkeen selvityksen (IO1) päähuomiot

1. Huolimatta siitä, että valmentajat toimivat yleisesti hyvinä roolimalleina, epäreilu kohtelu tai käyttäytyminen urheilussa on yleistä ja esiintyy monissa muodoissa.
2. Epäasiallisen käyttäytymisen ja syrjinnän yleisyys valmentajien ja kouluttajien keskuudessa sekä ammattittä ruohonjuuritason urheilussa osoittaa tarpeen kehittää ja soveltaa toimintatapoja sekä työkaluja tällaisen käyttäytymisen estämiseen.
3. Olemassa olevat urheilun tukirakenteet kaipaavat kehittämistä ja yhteistyö muiden (ulkopuolisten) sidosryhmien on tärkeää, jotta asioita saadaan kehitettyä.
4. Valmentajien kouluttautuminen aiheeseen sekä epäasiallisen käyttäytymisen estämiseen liittyvien työkalujen ja toimintatapojen esille tuomisen tarve on merkittävä.

Fair Coaching -hankkeen selvityksen (IO2) päähuomiot

1. Hankemaiden strategioiden ja toimenpiteiden taso syrjinnän ehkäisemiseksi vaihtelee.
2. Suomi ja Ranska ovat olleet aktiivisia ja luoneet suunnitelmia, toimenpiteitä ja materiaaleja kiusaamisen, väkivallan seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ja muun epäasiallisen käytöksen kitkemiseksi urheilussa ja edistäneet eettisesti kestäväen urheilukulttuurin luomista.
3. Alankomaat on keskittynyt luomaan eettisiä ohjeistoja urheilijoille, valmentajille, vanhemmille ja tuomareille.
4. On selkeä tarve nostaa sukupuoleen perustuva väkivalta esiin ja keskusteluun urheilussa kaikissa hankemaissa.
5. Erityisesti on tunnistettava epäoikeudenmukaista ja syrjivä käytös, joita naisurheilijat, etenkin nuoret, kohtaavat, ja taisteltava ilmiötä vastaan.
6. Raportointi- ja valvontatyökalut puuttuvat suurelta osin.
7. On tärkeää, että on olemassa tehokkaat ja kehittyneet suunnitelmat tietoisuuden lisäämiseksi ja oikeudenmukaisen valmennuskulttuurin edistämiseksi sekä eettiset ohjeet, jotta nuorille urheilijoille taataan terveellinen ja inspiroiva urheiluympäristö.
8. Selvitys osoitti, että sanallinen syrjivä käytös, seksuaalinen väkivalta ja pelottelu, lasten hyväksikäyttö, seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä olivat tyypillisiä epäasiallisen käyttäytymisen muotoja.

9. Suomi, Alankomaat ja Ranska olivat jo ottaneet käyttöön tietoisuutta lisääviä ohjelmia ja eettisiä ohjeistuksia.

Nuoret urheilijat, naiset ja miehet, kansalliset urheilujärjestöt, urheiluseurat ja valmentajat ovat kaikki tärkeässä roolissa epäasiallisen käytöksen ehkäisyssä. Kaikissa kohderyhmissä on saatava lisättyä tietoisuutta siitä, miten häirintää, väkivaltaa ja syrjintää voidaan ehkäistä.

Koulutusmateriaalin tavoitteet

Lisätä tietämystä sekä ymmärrystä aiheeseen

Herättää keskustelua valmentajien ja urheilun keskuudessa

Kehittää valmentajien toimintatapoja sekä osaamista asioiden käsittelyyn

Kohderyhmänä kaikki valmentajat: otovalmentajat, seuravalmentajat, ammattivalmentajat, junioripäälliköt, valmennuspäälliköt, valmentajakouluttajat

Koulutusaineisto, kuten muutkin FAIR COACHING hankkeen materiaalit, ovat kaikkien käytettävissä ja ladattavissa vapaasti hankkeen nettisivuilta, kun halutaan järjestää koulutus koskien urheilussa tapahtuvan häirinnän, hyväksikäytön ja syrjinnän ehkäisyä. Materiaaleja voi käyttää myös suunnittelun pohjana luodessa omia toimenpiteitään näiden asioiden ehkäisemiseksi. Koulutusaineisto tarjoaa kouluttajalle varsinaisten koulutusmateriaalien lisäksi paljon lisätiedon lähteitä, kuten linkkejä. Niiden avulla kouluttaja voi etsiä itselleen oleellista aineistoa lisää.

Valmentajille luodun koulutusaineiston lisäksi FAIR COACHING -hankkeessa luodaan urheilun muille toimijoille, seuraajille, omia aineistojaan (IO4).

Yksi tyypillinen tapa edistää turvallisuutta urheilussa on luoda eettisiä ohjeistoja urheilussa toimiville. Tämä tarkoittaa selkeästi kirjoitettua ohjeistusta siitä, mikä on oikein ja hyväksyttävää ja mikä ei esimerkiksi urheilujohtajalle, urheilijalle, toimitsijalle, luottamushenkilölle, hallituksen jäsenelle, vanhemmille ja muille urheilussa toimiville henkilöryhmille. Nämä antavat myös pohjan kurinpidollisille toimille. Osana FAIR COACHING -hanketta luodaan myös eettinen käsikirja (IO5).

Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa (2020) selvitys

PowerPoint-esityksen dioissa 10-19 esitellään tuloksia Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa selvityksen tuloksia.

Tutkimusaineiston perusteella seksuaalinen ja sukupuolinen häirintä on urheilussa yleistä, mutta ei yleisempää kuin muualla yhteiskunnassa.

Häirintä kytkeytyy urheilussa kulttuurisiin rakenteisiin, kuten sukupuolten väliseen epätasa-arvoon ja vähemmistöjen asemaan.

Urheilu näyttöytyi tutkimuksessa miehisenä tilana, jossa naisten ja vähemmistöjen oikeutta toimia kyseenalaistetaan.

Urheilussa on vallalla miehin puhekulttuuri, jossa pyritään erottautumaan naisista, feminiinisydestä ja seksuaalivähemmistöistä.

Kaikista vastaajista seksuaalista häirintää oli kokenut noin joka neljäs (26 prosenttia). Naisista seksuaalista häirintää oli kokenut lähes joka kolmas (32 prosenttia) ja miehistä lähes joka viides (19 prosenttia).

Tutkimuksessa selvitettiin seksuaalisen ja sukupuolisen häirinnän yleisyyttä suomalaisessa kilpaurheilussa. Tutkimukseen lähti mukaan 48 lajiliittoa ja järjestöä ja se kohdistui 16-vuotiaisiin ja sitä vanhempiin kilpaurheilijoihin. Tutkimuksen kohdejoukko oli arviolta 160 000 kilpaurheilijaa. Vastauksia sähköiseen kyselyyn saatiin 9018, vastausprosentin ollessa 5,6. Tutkimuksen toteutti Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Hankkeessa yhteistyötahona toimi Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU.

(<https://suek.fi/wp-content/uploads/2020/09/Ha%CC%88irinta%CC%88-suomalaisessa-kilpaurheilussa.pdf>)

Tehtävä 1 Valmentajan itsearviointi ja kokemustausta

Aineisto: Valmentajan itsearviointi ja kokemustausta -kysely (paperi tai sähköinen)

Koulutus alkaa Tehtävällä 1, jossa valmentajat arvioivat heidän tietämystään, kokemuksiaan ja omaa käytöstään liittyen hyväksikäyttöön, syrjintään ja muuhun epäasialliseen käytökseen.

Kyselypohja löytyy tämän koulutusoppaan liitteenä. Kouluttaja voi käyttää annettua pohjaa tai käyttää jotain toista vastaavaa kyselyä. Kyselyn voi toteuttaa joko paperilla tai sähköisesti.

Vastaukset ovat henkilökohtaisia ja osallistujille itselleen. Jos koulutusryhmä on sellainen, että ryhmädynamiikka toimii, niin ryhmän kanssa voi käyttää aikaa lyhyesti keskusteluun ja kokemusten jakamiseen.

Osion 1 ja Tehtävän 1 tarkoituksena on johdatella seuraavien osioiden aiheisiin ja tehtäviin sekä antaa pohjatietoa FAIR COACHING -hankkeesta.

Muistiinpanot:

Osio 2: Mitä on hyvä oikeudenmukainen valmennus?

Tavoite

Hyvän ja oikeudenmukaisen valmennuksen syvempi tarkastelu. Lisätä tietoisuutta aiheen sisältöihin ja herättää keskustelua, mitä on hyvä ja oikeudenmukainen valmennus.

Opetusmenetelmät

Opetusmenetelminä käytetään luentoa ja keskustelu/pienryhmätyöskentelyä.

Ajankäyttö

Tämä osio vie arviolta 90 minuuttia.

Työkalut

PowerPoint-esitys luentoa varten sekä halutessa Padlet ja Mentimeter ryhmäkeskustelujen tuotosten kirjaamiseen.

Tehtävä 1 Keskustelu valmennuskulttuurista ja käyttäytymisestä urheilussa

Keskustelua valmennuskulttuurista ja epäasiallisesta käyttäytymisestä urheilussa hyödyntäen Padlet – alustaa.

Kouluttaja luo Padletin seuraavilla kysymyksillä:

- Mitä on epäasiallinen käyttäytyminen urheilussa?
- Minkälaista epäasiallista käyttäytymistä olet kokenut tai havainnut urheilussa ja valmennuksessa?
- Mitä on epäasiallinen käyttäytyminen yleisesti? Missä menee asiallisen ja epäasiallisen käyttäytymisen raja?
- Onko urheilussa jotain erityisiä asioita, sääntöjä tai vakiintuneita toimintatapoja, jotka voisivat oikeuttaa epäasialliseen käyttäytymiseen?
- Onko kulttuurillisilla taustoilla merkitystä näihin asioihin?
Maa, kulttuuri, urheilulaji?

Padlet alustasta voi joko luoda QR koodin, joka kopioidaan diaan ja osallistujat voivat skannata siitä itsensä QR lukijalla luotuun Padlet-alustaan ja sen kysymyksiin. Voit myös luoda linkin Padlet alustaan, jonka lähetät osallistujien sähköposteihin tai esimerkiksi WhatsApp ryhmään.

Osallistujat voivat lisätä ajatuksiaan liittyen kuhunkin kysymykseen + -merkistä. Tehtävän läpikäynnissä kouluttaja vetää yhteen vastaukset ja nostaa sieltä asioita jatkokeskusteluun.

Tehtävä 2 Fair Coaching -termin määrittely

Kouluttaja luo Mentimeterin (valitse uudesta esityksestä "Open Ended" -muoto ja "speech bubbles") ja jakaa QR-koodin osallistujille. Osallistujat pääsevät pienryhmissä määrittelemään dialle, mitä Fair Coaching tarkoittaa.

Pienryhmien vastauksista tehdään vielä yksi yhteinen määritelmä termille Fair Coaching/Hyvä valmennus.

Tehtävä 3: Valmennusfilosofia ja sen yhteys on hyvään ja oikeudenmukaiseen valmennukseen

Tehtävä 3 (dia 25) on vapaaehtoinen. Se voidaan jättää pois ja aihetta voidaan käydä luentotyylillä läpi.

Urheilun arvot ja hyvä valmennus

Urheilun arvot ja hyvän valmennuksen kuvaukset ovat osa Suomen Valmentajien yhteistyötahoineen tuottamia Valmentajalla on väliä -aineistoja (diat 26 – 34).

Kouluttaja voi päättää käykö aineistoa läpi luennoiden vai laittaako osallistujat perehtymään niihin tehtävämuotoisesti omatoimisesti tai pienryhmissä. Tärkeää on pureutua siihen, mitkä arvot määrittävät hyvää urheilua ja miltä hyvä urheilu näyttää käytännössä.

Urheilun arvot

Urheilun idea on kamppailla yhteisesti ennalta määrättyjen sääntöjen mukaisesti: kuka tässä kilpailussa ja näissä olosuhteissa on paras ja miten muut sijoittuvat suhteessa parhaaseen. Urheilun ydin on, että kilpailu toteutuu urheilun idean mukaisesti ja jokainen tekee parhaansa, että tulos on oikea.

Urheilun idea on myös itsensä kehittäminen ja oman potentiaalin löytäminen ja käyttäminen. Urheilu voi tarjota matkan itsensä tuntemiseen ja itsensä kehittämiseen monin tavoin. Urheilu on parhaimmillaan mahdollisuus oppimiseen, kehittämiseen ja monenlaisiin kokemuksiin.

Urheilussa on pitkälti kyse tunteista. Urheilu tarjoaa mahdollisuuden tuntea ja kokea erilaisia tunteita ohjatussa ympäristössä. Se tarjoaa mahdollisuuden oppia tunnistamaan ja säätelemään tunteita. Siksi on tärkeää, että toiminta urheilussa on sellaista, että sekä ilon että surun tunteita voi kokea aidosti. Alla on lueteltu arvoja, jotka kuuluvat hyvään urheiluun.

1. Ilo, innostus ja intohimo

On monta syytä urheilla. Urheilu edistää terveyttä ja synnyttää iloa, tunnetta ja elämyksiä. Parhaimmillaan kaikki tekeminen kumpuaa kuitenkin urheilijan omasta ilosta, innostuksesta ja intohimosta urheilla. Urheileminen on myös itseisarvo – urheillaan, koska koetaan mielekkääksi urheilla.

2. Pyrkimys erinomaisuuteen – Pyrkimys itsensä jatkuvaan kehittämiseen

Urheilussa pyritään parhaaseen mahdolliseen suoritukseen. Menestyminen urheilussa perustuu suorituksen kehittämiseen, pitkäjänteiseen valmentautumiseen ja urheilijan jatkuvaan haluun kehittää itseään.

3. Yrittäminen ja sisu

Urheilija kohtaa valmentautumisessa ja kilpailutilanteissa onnistumisia ja vastoinkäymisiä. Epäonnistumiset ovat olennainen osa oppimista ja kehittymistä. Urheilu on pitkäjänteinen kehittymisprosessi, joka perustuu yrittämiseen ja taas uudelleen yrittämiseen. Se edellyttää myönteistä asennetta nähdä ongelmassa mahdollisuus kehittyä.

4. Kunnioitus ja reilu peli

Hyvään urheiluun kuuluu elämän ja toisten ihmisten arvostaminen. Se tarkoittaa urheilun, urheilijoiden, urheilun toimijoiden ja sääntöjen kunnioittamista.

5. Yhdessä tekeminen

Urheilussa pyritään yhdessä yhteiseen tavoitteeseen. Valmentautuminen ja kilpaileminen on usean ihmisen yhteistyötä. Urheilussa kuulut aina johonkin isompaan kokonaisuuteen. Urheilu on yhteistyötä ja luo yhteisöllisyyttä tekijöilleen sekä seuraajilleen.

Urheilun arvojen mukaan toimiva valmentaja

Hyvä valmennus on urheilun arvoihin perustuvaa. Hyvää valmennusta kuvataan seuraavassa kolmen kokonaisuuden kautta.

Valmentajan tehtävä on auttaa urheilijaa kokonaisvaltaisesti

Urheilijan ja valmentajan yhteistyö perustuu luottamukseen.

Valmentaja auttaa urheilijaa tuntemaan itsensä, tunnistamaan voimavaransa, johtamaan itseään ja toimimaan yhteistyössä muiden kanssa.

Valmentautuminen on pitkäjänteinen prosessi, johon kuuluvat onnistumiset, epäonnistumiset, uudelleen yrittäminen ja niiden kautta oppiminen.

Urheilija on aktiivinen toimija ja valmentaja osallistaa urheilijan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan.

Valmentaja haluaa tuntea itsensä ja tunnistaa omat motiivinsa valmentaa

Valmentaja tuntee itsensä ja omat vahvuutensa ja heikkoutensa sekä uskaltaa olla oma itsensä.

Valmentaja ymmärtää esimerkkiroolinsa. Hän luo myönteisyyttä ja hyvän ilmapiirin oppimisprosessille.

Valmentaja kohtaa urheilijat ja muut toimijat tasa-arvoisina.

Valmentaja tekee työtään intohimoisesti ja ammattitaitoisesti sekä pyrkii kehittämään itseään jatkuvasti.

Valmentamisella on vaikutuksia

Urheilu on kulttuurin osa-alue, joka tarjoaa elämälle sisältöä ja monenlaisia mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen. Se synnyttää iloa, innostusta ja intohimoa omaan työhön. Tässä hengessä valmentajan tehtävä on auttaa urheilijaa menestymään, kehittymään ja kasvamaan ihmisenä.

Oppiminen ja pyrkimys kehittymiseen on valmentamisen ydin. Valmentajan rooli urheilussa on tärkeä. Hän on valmennusprosessin johtaja ja kokoava voima urheilijan ja eri sidosryhmien välillä. Epäonnistumisen hetkellä hän on energinen dynamo, jolla on kyky motivoitua sekä käynnistää yhteistyöprosessi uudestaan ja uudestaan.

Kehittymis- ja yhteistyöprosessit urheilussa voivat toimia esimerkkinä muille yhteiskunnan aloille. Valmentaminen on suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen yhteistyöprosessi urheilijan ja hänen tukihenkilöidensä välillä. Tästä osaamisesta on hyötyä myös muille yhteiskunnan osa-alueille.

Urheilu synnyttää yhteisöllisyyttä. Urheilussa voi kokea voimakkaita tunteita ja elämyksiä. Urheilu tuottaa iloa, surua, onnistumisia ja pettymyksiä organisoidussa ympäristössä. Yhdessä tekeminen kerryttää monenlaista osaamista. Samalla se synnyttää voimakasta yhteisöllisyyttä niin urheilun tekijöiden kuin seuraajien keskuudessa.

Hyvän urheilun edellytykset

Jotta urheilun keskeiset ideat toteutuvat, jokaisella on urheilun parissa oikeus:

- kokea iloa urheilusta
- tulla kohdelluksi yhdenvertaisena
- toimia turvallisessa ympäristössä ja ilmapiirissä
- osallistua reiluun peliin, jossa kilpaillaan ja toimitaan sääntöjen mukaan ja tehdään parhaansa oikeudenmukaisen lopputuloksen saavuttamiseksi
- toimia omien tavoitteidensa ja lähtökohtiensa mukaisesti ja tulla arvostetuksi
- osallistua terveeseen ja puhtaaseen urheiluun
- tuoda epäkohtia esille.

Valmennussuhde

Valmentajan ja urheilijan välinen ihmissuhde on usein hyvin merkityksellinen ihmissuhde, valtasuhde ja sopimussuhde. Kummallakin on toisiinsa nähden oikeuksia ja velvollisuuksia. Oikeudet ja velvollisuudet ovat erilaisia urheilijan polun eri vaiheissa. Valmentajan täytyy tunnistaa valtasuhteen merkitys ja vallankäyttönsä rajat. Valmentajan ja urheilijan tulee voida luottaa siihen, että kumpikin pitää kiinni yhteisesti sovituista asioista. Sovittujen asioiden täytyy olla urheilijan kehitystason mukaisia. Hyvän valmennussuhteen edellytys on urheilijan elämän kokonaisuuden ymmärtäminen ja huomioiminen. Valmentajan ja urheilijan ihmisarvo ei koskaan riipu urheilussa menestymisestä.

Hyvä urheilu urheilijan polulla:

Lasten urheilu:

Lasten urheilun tärkeimpänä tavoitteena on ilo urheilusta ja liikkumisesta. Urheilun ilo syntyy uuden oppimisesta, sosiaalisista suhteista, erilaisista tunteista ja leikkimielisestä kilpailusta. Tärkeää on, että lapsi tulee kohdatuksi yksilönä ja että hän tulee kuulluksi. Lapsella on oikeus turvalliseen urheiluun. Lasten urheilussa toimivien aikuisten tulee ymmärtää esimerkkiroolinsa ja vastuunsa toiminnan laadusta. Aikuiset tekevät yhteistyötä siten, että toiminta tukee lapsen terveellistä ja turvallista kasvua ja kehitystä sekä tekee mahdolliseksi monipuolisen liikunnan. Vastuu kasvatuksesta kuuluu vanhemmille. Valmentaja tukee lapsen kasvatusta, ja valmentajalla on oikeus saada toimintaansa vanhempien, urheiluseuran ja muiden toimijoiden tukea. Kaikki toiminnassa mukana olevat osallistuvat ilmapiirin rakentamiseen. On tärkeää, että toiminnassa otetaan huomioon muut siten, että ilo, oppiminen ja turvallisuus toteutuvat kaikille kaikissa tilanteissa.

Nuorten urheilu:

Nuorten urheilussa tärkeimpänä tavoitteena on löytää liikunnan ja urheilun ilo ja nautinto omien tavoitteiden mukaisesta toiminnasta. Liikunnan ja urheilun nautinto syntyy oman kehitystason mukaisesta toiminnasta, sopivista tavoitteista sekä mukavasta ja turvallisesta ilmapiiristä. Urheilijalla on oikeus

terveeseen, puhtaaseen ja reiluun urheiluun. Aikuisten vastuulla on luoda avoin vuorovaikutus nuoren kasvun ja urheiluharrastuksen tukemiseksi. Valmennussuhde on rehellisyyteen perustuva luottamussuhde, jossa urheilija kasvaa vähitellen vastuuseen omasta urheilustaan. Valmentajan vastuu urheilijasta on sitä suurempi, mitä nuoremman urheilijan kanssa hän työskentelee. Valmentajalla ja urheilijalla on oikeus omiin arvomaailmoihinsa ja valmennus perustuu yhdessä sovittuihin toimintatapoihin ja niihin sitoutumiseen. Urheilu tarjoaa mahdollisuuden pitkäjänteiseen itsensä kehittämiseen ja monenlaisiin oppimiskokemuksiin.

Aikuisten urheilu:

Innostus ja intohimo ovat kantavat voimat aikuisten urheilussa, olivat tavoitteet minkä tasoiset tahansa. Aikuisten huippu-urheilussa tärkeintä on mahdollisuus saavuttaa oma potentiaalinsa urheilussa. Mahdollisuus omaan potentiaaliin löytyy intohimosta, sitoutumisesta, oikeanlaisista tavoitteista, parhaansa tekemisestä ja vastuunkannosta. Valmennussuhde perustuu sopimukseen yhteisistä toimintatavoista ja luottamukseen siitä, että molemmat toimivat toistensa parhaaksi. Valmentaja ja urheilija ymmärtävät toimintansa vaikutukset laajempaan kokonaisuuteen. Parhaaseensa pyrkiminen edellyttää rajojen hakemista ja riskinottoa. Uuden oppiminen ja parhaaseen pyrkiminen on mahdollista, jos on lupa myös epäonnistua ja oppia siitä. Yhteiset valinnat ovat tietoisia ja perustuvat rehellisyyteen ja parhaaseen mahdolliseen asiantuntemukseen. Näin on mahdollista kantaa vastuu tehdyistä ratkaisuksista. Sekä valmentaja että urheilija rakentavat ilmapiiriä ja toimintakulttuuria, jossa kunnioitetaan muita toimijoita sekä urheilun sääntöjä.

Hyvän valmennuksen pohdintaa

Oletko koskaan miettinyt valmentajuutta urheilussa laajemmin? Mihin arvoihin valmennus pohjaa? Mitä hyvä valmennus on? Mikä on valmentajan rooli? Mikä on valmentajan merkitys urheilijan kehittymiseen niin urheilussa kuin laajemmin elämässäkin? Mikä on urheiluvalmennuksen anti yhteiskunnalle? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia valmentajan ja urheilijan välisessä ihmissuhteessa on kummallakin osapuolella? Miten nämä asiat muuttuvat urheilijan polulla matkan edetessä?

Näiden ja useiden muiden kysymysten parissa Suomen Valmentajien Arvostustoimikunta ja Valmentajan ja urheilijan eettisen ohjeiston työstön johtoryhmä ovat viettäneet aikaa tehden kirjauksia hyvästä valmennuksesta ja valmennukseen liittyvistä eettisistä ohjeista. Kahden ryhmän työstöistä on koottu 'Valmentajalla on väliä' -materiaali. Sen toivotaan herättävän keskustelua valmentamisesta sekä vauhdittavan valmennuskulttuurin muutosta lajikohtaisesta teknis-taktillisesta valmennuksesta ihmisen voimavarojen löytämistä painottavaan valmennuskulttuuriin – valmennukseen, jossa valmentaja on urheilijan auttaja.

Hyvä valmennus

Hyvä valmennus on ihmisen valmentamista niin yksilö- kuin joukkuelajeissa. Onnistuakseen auttamaan urheilijaa valmentajan on tunnettava sekä itsensä että urheilijansa. Valmentaminen on pitkäjänteinen kehitysprosessi, jossa kumpikin oppii. Oppiminen perustuu oppijan sisäiseen motivaatioon. Valmentamisessa tämä tarkoittaa, että valmentaja auttaa urheilijaa löytämään sisäisen motivaationsa ja omat voimavaransa.

Urheilijalähtöisessä toiminnassa valmentajan tärkein tavoite on auttaa urheilijaa löytämään, kehittämään ja käyttämään omia voimavarojaan. Keskiössä on urheilija – hänen voimavaransa ja sisäinen halunsa oppia.

Urheilija osallistuu valmennusprosessin kaikkiin vaiheisiin: suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Näin hän kasvaa vastuuseen omasta tekemisestään ja hänellä on vahva omistajuus urheilustaan.

Urheilijälähtöisessä toiminnassa sekä valmentajan että urheilijan roolit ovat vaativia. Se on toimintatapana erilainen kuin valmentaja- tai ominaisuuskeskeinen valmennus ja vaatii osaamista rakentaa urheilijan ja valmentajan vuorovaikutusta. Valmentajalla on vastuu valmennusprosessin kokonaisuudesta. Valmentajan rooli ja vastuu on erilainen urheilijan polun eri vaiheissa.

<https://www.suomenvalmentajat.fi/arvostus/valmentajalla-on-valia-kampanja/>

Hyvän harjoituksen/valmennuksen tunnusmerkit

Jokaisesta valmennustapahtumasta tulisi löytyä näitä elementtejä.

Valinnainen tehtävä/kotitehtävä omassa toimintaympäristössä:

Ota tämä tarkistuslistaksi seuraavaan harjoitteluun. Näetkö hyvän harjoituksen/valmennuksen tunnusmerkkejä omassa tekemisessä tai seurasi valmentajien tekemisessä?

- Turvallinen toimintaympäristö
- Positiivisuus: ilo, ystävällisyys, arvostus, tukeminen
- Valmennussuhde ja vuorovaikutus: luottamus, turvallinen ilmapiiri
- Oppiminen: yrittämisen ja ponnistelun tukeminen
- Valmentajan läsnäolo: innostus ja intohimo
- Merkityksellistä/merkittävää: tavoitteet, kasvu ja kehitys

Muistiinpanot:

Osio 3: Turvallista urheilua kaikille

Tavoite

Osion 3 tavoitteena on, että osallistuja osaa määritellä, mikä on turvallista urheilua kaikille, ja ymmärtää mitä ovat ihmisoikeudet ja lapsen oikeudet. Osallistuja osaa myös kuvailla, mikä on valmentajan rooli turvallisen urheilun luomisessa kaikille.

Opetusmenetelmät

Module 3 is presented in lecture format and the tasks are executed in small and big group work.

Ajankäyttö

Tämä osio vie aikaa arviolta 2 tuntia.

Työkalut

PowerPoint-esitys muistiinpanotietoineen. PowerPoint, Padlet, Mentimeter, Flipchart, videot

Dia 38 on valinnainen. Jos dia jätetään pois, on tärkeää kopioida linkit avattavaksi suoraan tai jaettavaksi osallistujille.

Mentimeteriä käytetään Tehtävissä 1 ja 4.

Tehtävä 1: Turvallinen Urheilu

Luo Tehtävää 1 varten Mentimeter sanapilvi siten, että jokaisella osallistujalla on mahdollisuus kirjata 10 sanaa. Jaa QR-koodi koulutusesityksessä osallistujille. Lopuksi avaa luotu sanapilvi Mentimeteristä osallistujien nähtäville. Mitä suurempi sana, sitä enemmän kyseistä sanaa on kirjattu.

Tehtävä 2: Ihmisoikeudet

Luo Tehtävää 2 varten pienryhmien määrää vastaava määrä Jamboard-dioja. Näytön keskeltä suorakulmion yläpuolelta voit lisätä tarvittavan määrän dioja.

Kun jaat Jamboardin osallistujille huolehdi, että jakotapana on "Jokainen linkin saanut", jotta osallistujat pääsevät lisäämään sisältöä.

Lisää YK:n ihmisoikeuksien julistuksen artikkelit valmiiksi ennen koulutuksen alkua. Tämä on parasta tehdä leikkaa-liimaamalla teksti dian tyhjiin laatikkoon. YK:n ihmisoikeuksien julistus on käännetty yli 500 kielelle, joten kieliversioita löytyy, jos osallistujajoukko niin vaatii.

Ihmisoikeuksien julistus - Mitä ihmisoikeudet ovat?

"Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan." Tämä pätee myös urheilussa.

Ihmisoikeudet ovat osa kansainvälistä oikeutta. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa kirjattuja oikeuksia ovat esimerkiksi mielipiteen- ja sananvapaus, oikeus yksityisyyden ja perhe-elämän suojaan, syrjinnän kieltä sekä oikeus sosiaaliturvaan.

Ihmisoikeussopimukset ovat valtioiden solmimia kansainvälisiä sopimuksia. Kun valtio ratifioi eli lopullisesti hyväksyy, vahvistaa ja saattaa voimaan, sopimuksen, se sitoutuu ottamaan vastuulleen sopimuksessa määritellyt velvoitteet. Valtioiden on sekä kunnioitettava yksilöiden oikeuksia että edistettävä oikeuksien toteutumista käytännössä.

Ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia, luovuttamattomia, jakamattomia ja perustavanlaatuisia.

Yleismaailmallisuus

Ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia. Yleismaailmallisella eli universaalisuudella tarkoitetaan, että ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle maailmassa ja ovat voimassa kaikkialla samanlaisina.

Luovuttamattomuus

Ihmisoikeuksien luovuttamattomuus liittyy ajatukseen ihmisyyden luonnollisista oikeuksista (oikeus elämään, vapautteen ja omaisuuteen), jotka edeltävät valtiovaltaa. Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle jo hänen ihmisyytensä perusteella, eikä niitä siksi voi ottaa häneltä pois esivallan päätöksellä tai edes henkilön omalla suostumuksella.

Jakamattomuus

Jakamattomuudella puolestaan tarkoitetaan, että kaikki ihmisoikeudet ovat yhtä tärkeitä ja toisistaan riippuvaisia.

Perustavanlaatuisuus

Perustavanlaatuisuus merkitsee sitä, että vain tärkeät oikeudet ansaitsevat tulla kutsutuiksi ihmisoikeuksiksi. Ihmisoikeuksissa on pohjimmiltaan kysymys sekä vapaudesta jostakin että oikeudesta johonkin. Myös jokaisen itselleen vaatimat vapaudet tulee olla valmis antamaan kaikille muillekin ihmisille.

Esimerkkejä Ihmisoikeuksien julistuksen artikloista:

1. artikla. Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.
2. artikla. Jokainen on oikeutettu kaikkiin tässä julistuksessa esitettyihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään perustuvaa erotusta.
3. artikla. Kullakin yksilöllä on oikeus elämään, vapautteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

<https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

<https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeudet/>

Ihmisoikeudet ja urheilu

Ihmisoikeudet ovat perusta turvallisen urheilun toteuttamisessa. Diassa 42 on lyhyt koonti ihmisoikeuksien ja urheilun suhteesta ja se on tarkoitettu pienryhmäkeskustelujen vetämiseksi yhteen koskien ihmisoikeuksia ja urheilua.

Urheilulla on tärkeä rooli yhteiskunnassa ja ihmisoikeuksien edistämisessä. Urheilun ja sen kunnioittamisen ja reilun pelin periaatteiden avulla voimme yhdistää ihmisiä rajojen yli ja voittaa sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset erot.

Urheilu voi antaa meille arvokkaita oppeja syrjimättömyydestä sekä osallisuudesta ja näyttää, miltä tasa-arvoinen osallistuminen on. Urheilu voi haastaa stereotypioita, mikä auttaa meitä murtamaan yhteiskunnan esteet ja edistämään asioita, jotka ovat olennaisia ihmisoikeuksiemme kannalta. Kuitenkin on edelleen kysymyksiä, jotka vaikuttavat urheiluun osallistuvien ihmisoikeuksiin kaikilla tasoilla urheilijoista ja faneista työntekijöihin ja tiedotusvälineisiin.

Kansallinen lainsäädäntö

Dia 43 esittelee suomalaista lainsäädäntöä koskien liikunta- ja urheilutoimintaa.

Esimerkiksi yhdenvertaisuuslaki ja liikuntalaki säätelevät urheilutoimintaa Suomessa.

Tehtävä 3: Keskustelu valmentajan roolista

Itsearviointi ja ryhmäkeskustelu seuraavien kolmen kysymyksen pohjalta:

Mikä on roolisi valmentajana seurassa turvallista urheilua ajatellen?

Mitä toimia teet jo seurassasi kohdellaksesi kaikkia oikeudenmukaisesti?

Mitä asioita voisit parantaa?

Etäkoulutuksessa luo Padlet-seinä, johon osallistujat voivat jättää vastauksensa ja kommenttinsa kysymyksiin. Luokkahuonetilanteessa hyödynnä fläppitaulua kootaksesi kommentteja.

Lasten oikeudet

Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus on hyväksytty YK:ssa vuonna 1989 ja se on tullut seuraavana vuonna voimaan. Suomi on ratifioinut sopimuksen vuonna 1991. Lapsen oikeuksien sopimus on maailmanlaajuisesti YK:n ratifioituin sopimus. YK:n jäsenvaltioista vain Yhdysvallat ei ole ratifioinut sopimusta.

Sopimus turvaa kaikille lapsille yhtäläiset oikeudet. Lapsella tarkoitetaan lähtökohtaisesti jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä. Kaikki sopimuksessa turvatut oikeudet kuuluvat näin ollen kaikille alaikäisille vauvasta lähes täysi-ikäiseen nuoreen.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Lapsen oikeuksien sopimus perustuu ajatukseen lapsista erityisenä ryhmänä, joka on aikuisista poikkeava kehitysvaiheeltaan ja tarpeiltaan. Kasvuikässä lapsilla on tarve saada erityistä fyysistä ja henkistä suojelua. Lapset kohtaavat ikänsä ja kehitystasonsa vuoksi eritasoista tahatonta ja tahallista poissulkemista ja syrjintää. Lisäksi vuoksi he ovat erityisen alttiita ihmisoikeusloukkauksille, ja loukkaukset koskettavat heitä vakavammin kuin aikuisia. Näistä syistä lasten oikeuksien suojelu edellyttää omanlaista sääntelyä, joka on toteutettu muun muassa lapsen oikeuksien sopimuksella.

Lapsen oikeuksien sopimuksen tavoitteena on poistaa lapsiin kohdistuva huono kohtelu ja kaikenlaiset epäoikeudenmukaisuudet. Keinoja tähän ovat tiedon levittäminen, poliittinen vaikuttaminen ja sopimuksen aktiivinen soveltaminen lainsäädännössä, hallinnossa ja lainkäytössä.

Lapsen oikeuksien sopimus on erityisesti lapsen tarpeet huomioon ottaen laadittu ihmisoikeussopimus. Se sisältää lukuisia samoja oikeuksia kuin muut ihmisoikeussopimukset. Lisäksi se sisältää yksinomaan lapsille turvattuja oikeuksia, kuten lapsen edun ensisijaisuuden, oikeuden kehitykseen, oikeuden saada näkemyksensä huomioon otetuiksi, oikeuden erityiseen suojeluun, suojan seksuaaliselta hyväksikäytöltä sekä oikeuden leikkiin ja vapaa-aikaan.

Aikuiset ovat vastuussa lapsen oikeuksien toteutumisesta. Sopimuksen mukaan lapsen vanhemmat ovat lähtökohtaisesti vastuussa lapsen kasvatuksesta. Vanhempien pitää toimia lapsen edun toteuttamiseksi. Heidän on otettava huomioon lapsen näkemykset ja lapsen kehittyvä itsemääräämisoikeus. Vanhempien tulee lisäksi saada tukea kasvatustyöhönsä. Viime kädessä viranomaisilla on velvollisuus ryhtyä toimiin lapsen oikeuksien toteuttamiseksi.

Huomionarvoista on, että lapsen oikeuksien sopimus määrittelee vain lasten ihmisoikeuksien vähimmäistason. Suomen kaltaisten vauraiden maiden voidaan odottaa panostavan lapsen oikeuksien toteutumiseen sopimusvelvoitteita laajemmin.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista siis velvoittaa meidät suojelemaan lapsia, jotta he eivät kokisi minkäänlaista hyväksikäyttöä. Lapsen oikeuksien ja lapsen hyvinvoinnin takaamisen on oltava urheiluseuran kaikessa toiminnassa etusijalla.

Kaikilla osallistujilla, iästä, sukupuolesta, kulttuurista, kielestä, rodusta, uskonnollisesta vakaumuksesta, seksuaalisesta identiteetistä tai vammasta riippumatta, on yhtäläinen oikeus turvalliseen harrastamiseen.

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennettyna/>

<https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeudet/lapsen-oikeudet/>

Lapsen oikeudet ja miksi niillä on väliä? Lyhyt verkkokurssi

Lyhytkurssi muistuttaa lasten oikeuksista, esittelee UNICEFin roolin lasten oikeuksien suhteen ja inspiroi katsomaan jokapäiväistä elämää lapsen silmin. Osallistujat voivat suorittaa osana kurssia, kotitehtävänä tai kurssia edeltävänä vaatimuksena. Verkkokurssi on omatoiminen ja kestää noin 75 minuuttia. Osallistujien on kirjaututtava verkkokoulutusalueen vierailijatunnuksella. Kurssi on ilmainen.

<https://agora.unicef.org/course/info.php?id=11073>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Tehtävä 4: Valmentajan lupaus

Tehtävässä 4 osallistujia pyydetään luomaan valmentajan lupaus/vala pienryhmissä. Ryhmät kertovat lupaukset/vannovat valan toisilleen ja pienryhmien tuotoksista voidaan tehdä vielä koko ryhmän yhteinen lupaus/vala.

Diassa 48 on esimerkki valmentajan lupauksesta/valasta.

Valmentajan lupaus

Varmistamme, että urheilutoiminta luo positiivisia kokemuksia kaikille.

Pidämme lapset, nuoret ja aikuiset turvassa kiusaamiselta, häirinnältä ja muulta sopimattomalta käytökseltä.

Varmistamme toimintamme ja olosuhteidemme turvallisuuden.

Luomme toimintaympäristön, joka edistää terveyttä ja terveellistä elämäntapaa.

Varmistamme, että jokainen voi tuntea itsensä tervetulleeksi urheilutoimintaan sukupuolesta, etnisestä taustasta, vammasta, seksuaalisesta suuntautumisesta, taloudellisesta asemasta tai muista olosuhteista riippumatta.

Urheiluyhteisön vastuullisuusohjelma 2020-2024:

<https://www.olympiakomitea.fi/olympiakomitea/vastuullisuus/>

<https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2020/02/ee3bcc3b-urheiluyhteison-vastuullisuusohjelma-2020-2024.pdf>

Muistiinpanot:

Osio 4: Syrjinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen ennaltaehkäiseminen

Tavoite

Osallistuja saa tietoa sekä esimerkkejä olemassa olevista käytännöistä syrjinnän ja sopimattoman käytöksen ehkäisemiseksi urheilussa; valmentaja arvioi omaa toimintaansa suhteessa osion aiheeseen.

Opetusmenetelmät

Luento, pienryhmäkeskustelut, keskustelutehtävät

Ajankäyttö

Tämä osio vie aikaa arviolta 2 tuntia.

Työkalut

PowerPoint, Google Jamboard, fläppitaulu ja post-it laput, video, lehtiartikkelit

Lisäaineistot

Lisäaineistoja kouluttajaa varten on listattu diaan 71. Linkkejä on mahdollista käyttää koulutuksen aikana osoittamassa sitä, että aiheet ovat jatkuvasti ajankohtaisia mediassa.

Valmistautuessa koulutuksen vetämiseen kouluttajan on hyvä ottaa dia 51 pois esityksestä. Dia sisältää luettelon osion aiheeseen liittyvistä termeistä Tehtävän 1 pienryhmätehtävää varten.

Valitse vain ne diat dioista 53-69, jotka osallistujat määrittelevät tehtävää 1 varten. Kaikkia dioja ei tarvitse käyttää ja termien määritelmiä voidaan käydä sitten nopeasti läpi.

Tehtävä 1: Epäasiallisen käyttäytymisen ilmenemismuotojen määrittely yhteisesti

Kouluttaja jakaa Tehtävässä 1 jokaiselle ryhmälle 1-3 termin määritelmää (Dia 51) selvitetäväksi riippuen ryhmien määrästä.

Lähiopetuskoulutuksessa voit hyödyntää fläppi/taululehtiä, joihin ryhmät tekevät määritelmät tai hyödynnä Google Jamboard alustaa, jonka avulla on helppoa jakaa ryhmien tuotokset.

Verkkokoulutuksessa käytä keskusteluhuoneita ja Google Jamboardia ja anna jokaiselle ryhmälle yksi taulu, johon on jo kirjoitettu termit, jotka heidän tulisi määritellä.

Kun pienryhmät ovat valmiita, niin ne jakavat määritelmät koko ryhmälle.

Lisätehtävä (ei pakollinen). Mikäli jokin ryhmä ei pysty määrittelemään jotakin termiä tai se jää muutoin määrittelemättä, käydään se yhteisesti läpi.

Toinen lisätehtävä: Keskustele alla olevista termeistä, niiden merkityksestä ja miten ne näyttäytyvät

- leikkiminen vs kiusaaminen
- tasa-arvo
- oikeudenmukaisuus

Tehtävä 2: Epäasiallinen käyttäytyminen urheilussa, media-artikkelit

Tehtävää 2 varten valitse 2-4 kotimaista artikkelia/ryhmä keskusteltavaksi. (Ryhmästäsi riippuen voi olla vielä enemmän artikkeleita tai useampia ryhmiä, jotka työskentelevät samojen artikkeleiden parissa) näistä esillä olevista, jotka käsittelevät rasismia, seksismiä, sopimatonta käyttäytymistä ja syrjintää urheilussa. Voit myös pyytää ryhmiä itse hakemaan artikkeleita teemaan liittyen.

Lähiopetus: Tulosta artikkelit ja jaa artikkelit ryhmille. Varaa jokaisesta artikkelista tarpeeksi kopioita, jotta kaikki voivat lukea ne samanaikaisesti. Voit myös jakaa niitä pdf-tiedostoina tai linkkeinä ja osallistujat lukevat ne puhelimillaan tai kannettavalla tietokoneella.

Etäopetus: Jaa artikkelit linkkeinä esim. chatin kautta tai pdf-tiedostoina ryhmille. Käytä keskusteluhuoneita (esim. Zoomissa tai Teamsissä), joissa osallistujat voivat jakaa toisilleen nähtäväksi artikkeleita.

Jokainen ryhmä kerää ideoita, kuinka tällainen sopimaton käyttäytyminen voitaisiin estää. Millaisia ohjeita tarvitaan urheilussa liitto- ja seurasalolla, jotta urheilussa voidaan estää sopimaton käyttäytyminen?

Käykää läpi ryhmien tuotokset ja ajatusten ja ideoiden jakaminen poimien nostoja fläppitaululle.

Etäopetuskoulutuksessa lisätään yksi tyhjä dia koulutusmateriaaliin ja kouluttaja kirjaa siihen ryhmien tuotoksia.

Dia 73 voidaan poistaa PowerPoint-esitryksestä ja etsiä artikkeleita netistä.

Tehtävä 3: Tarkistuslista epäasiallisen käytöksen estämiseksi urheiluympäristössä ja tarkistuslista turvallisen urheilun organisaatioille

Tehtävässä 3 pienryhmät työstävät tarkistuslista seuratoiminnan/valmennuksen epäasiallisen käytöksen ehkäisemiseksi ja toisen tarkistuslistan turvallisen urheilun organisaatiolle.

Mitä tarkistuslista sisältäisi, jotta urheiluorganisaatioita pidettäisiin turvallisina, erityisesti lapsille ja nuorille osallistujille?

Käytä tarkistuslistoja varten fläppi/lehtiötauluja tai Jamboardia jakaaksesi koko ryhmälle pienryhmien tuotokset.

Dioissa 75-78 on esimerkkejä tarkistuslistoista, joilla estetään sopimaton käyttäytyminen ja toteutetaan turvallisen urheiluorganisaation piirteet.

Jos osallistujien tiedossa on jo olemassa olevia vastaavia tarkastuslistoja, niin jakakaa niitä ryhmän kesken.

Muistiinpanot:

Osio 5: Toimintaohjeet epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseen sekä tapausten käsittelyyn

Tavoite

Osion 5 tavoitteena on esitellä tapoja puuttua epäasialliseen käyttäytymiseen ja raportoida epäasiallista käyttäytymistä – rohkaista kaikkia puuttumaan.

Opetusmenetelmät

Luento, ryhmätyö ja itsereflektointi

Ajankäyttö

Tämä osio vie aikaa arviolta 1,5 tuntia.

Työkalut

Jamboard, Padlet, post-it laput, fläppitaulu ja paperi tai vastaava muistiinpanovälinen itsereflektoinnin huomioiden kirjaamiseen

Tehtävä 1: Valmentajan rooli

Tehtävä 1 on pienryhmäkeskustelu kahdesta kysymyksestä. Ryhmät tekevät muistiinpanoja joko padletille tai Jamboard alustalle tai fläppi/taululehtiöihin.

Mikä on roolisi valmentajana syrjinnän ja sopimattoman käytöksen ehkäisemisessä?

Kuinka voit puuttua asiaan, kun näet syrjintää ja sopimatonta käyttäytymistä urheiluympäristössä tai myös sen ulkopuolella?

Ryhmät tekevät ohjeistuksen, mitä sanoa, tehdä tai toimia kun valmentaja kohtaa syrjintää, kiusaamista tai epäasiallista käyttäytymistä.

Puretaan pienryhmien tuotokset.

Itsereflektointi. Kukin tekee itsenäisesti ja kirjaa asioita itsestään.

Mitä teet nyt kohdellaksesi kaikkia seurassasi reilusti (jokainen valmentaja miettii oman seuransa tilannetta)?

Mitä voisit parantaa seurassa?

Käydään yhdessä keskustelu siitä, minkälaisia asioita nousee esille ja mitä toimintatapoja parantaa toimintaa.

Miten voitaisiin parantaa toimintaa? Onko tarve lisätiedolle, ohjeille tai menettelytavoille esimerkiksi puuttumiseen tai harjoitella kuvitteellisilla tapahtumilla puuttumista ja toimintatapoja?

Kuinka taistella rasismia vastaan – FA:n esimerkki

On tärkeää, että jokainen ymmärtää, että on jokaisen vastuulla reagoida ja puhua.

Kuka on vastuussa syrjinnän, rasismien jne. torjumisesta? Urheiluliittojen vahvat lausunnot ovat tärkeä osa tietoisuutta ja puuttumista asiaan.

Jalkapallon EM-kisojen jälkeen Englannin jalkapalloliitto, joukkueen päävalmentaja ja pelaajat tuomitsivat julkisesti kaikenlaisen rassistisen käytöksen.

Vapaaehtoinen keskustelutehtävä:

Ryhmäkeskustelu koko ryhmän kanssa, miten Suomessa seurat ja urheiluliitot tai muut urheilun toimijat ovat reagoineet urheilun sisällä tapahtuvaan syrjintään, hyväksikäyttöön, väkivaltaan ja epäasialliseen käyttäytymiseen. Löytyykö esimerkkejä, miten on reagoitu tai puututtu? Olisivatko nämä toimijat voineet reagoida voimakkaammin?

Tehtävä 2: Miten toimit?

Pienryhmissä luodaan ohjeistus/toimintaohjeet, mitä toimia jokaisen valmentajan, urheilijan tai henkilön tulisi tehdä, kun hän havaitsee, huomaa tai joutuu puuttumaan sopimattomaan käytökseen? Tavoitteena tehdä ytimekkäät toimintaohjeet. Tehtävän voi toteuttaa myös visuaalisessa muodossa; mitä toimia tulee tehdä ja miten.

Pienryhmien tuotosten esittely tehdään koko ryhmälle Jambord alustaa hyväksikäyttäen tai fläppi/taululehtiä hyödyntäen.

Kysymys valmentajille: Tietävätkö valmentajat, mihin ottaa yhteyttä, jotta he voivat ilmoittaa häirintätapauksista tai saada lisätietoa sopimattomaan käytökseen puuttumisesta? Voidaan pyytää nostamaan käsi, jos tietää.

Diat 85-89 kertovat suomalaisista esimerkeistä, aineistoista ja raportointikanavista. Diojen muistipanoissa on lisätiedot kustakin aineistosta.

Kaikki epäilyt, huolenaiheet tai syytökset epäasiallisesta käytöksestä on otettava vakavasti ja niihin on reagoitava asianmukaisesti.

On tärkeää miettiä, mikä rooli on lajiliitoilla tai vaikkapa ottelun järjestäjällä tai toimitsijalla? Onko yksittäisillä henkilöillä rohkeutta puuttua? Entä osaamista? Millaisia tilanteita voi tulla vastaan?

Esimerkki kiusaamistilanteesta:

On tärkeää puuttua kiusaamiseen heti, ettei se pitkiy. On helpompi rakentaa turvallista ja toisia kunnioittavaa kulttuuria, kun kiusaamiseen on nollatoleranssi.

On aikuisen vastuulla puuttua kiusaamiseen. Urheilijoita tulee kannustaa siihen, että he kertovat, jos havaitsevat kiusaamista. Heillä tulee olla tieto, keneen ottaa yhteyttä.

Lapsuuden kiusatuksi tulemisen kokemuksista voi jäädä traumoja, joilla on vaikutusta vielä aikuisuudessakin.

Jos lapsi tulee seuratoiminnassa kertomaan aikuisen tekemästä kiusaamisesta, se tulee ilmoittaa seurajohdolle välittömästi. Seurajohdolla on velvollisuus selvittää kaikki kiusaamistapaukset ja kuulla kaikkia osapuolia.

Dia 90 on esimerkki, miten voidaan toimia seurassa epäasiallisen käyttäytymisen tapauksen käsittelyssä.

Osallistujilta on hyvä kysyä, että tietävätkö he, onko heidän urheiluseurassaan tehty vastaava prosessikuvaus.

Et ole yksin -palvelu

Et ole yksin on Väestöliiton ja suomalaisen urheilun yhteishanke, jonka päämääränä on ennaltaehkäistä ja vähentää kiusaamista, seksuaalisen häirinnän ja kaikenlaisen väkivallan kokemuksia urheilussa.

Et ole yksin on Suomen ensimmäinen kohdennettu tukipalvelu, johon seksuaaliväkivallan ja häirinnän, epäasiallisen käytöksen tai kiusaamisen kohteeksi joutunut urheilija tai urheilutoimija voi olla yhteydessä ja saada apua. Valtakunnallisen tukipalvelun lisäksi hankkeessa vahvistetaan lasten ja nuorten itsemääräämisoikeutta sekä lisätään vanhempien ja valmentajien tietoja nuorten kokeman väkivallan ja häirinnän ehkäisystä. Hanke järjestää koulutuksia seurojen ja lajiliittojen edustajille epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisystä ja siihen puuttumisesta. Lisäksi olemme tuottaneet verkkokurssin valmentajille ja helposti käytettäviä materiaaleja seuroille sekä vanhemmille.

Väestöliitto toimii palvelujen tuottajana ja vastaa verkkosivustosta. Väestöliiton Et ole yksin -hankkeen toimintaa on rahoittanut vuosina 2018-2021 Stea. Vuonna 2022 hanketta rahoittaa Opetus ja Kulttuuriministeriö, OKM. Hanke on kehitetty yhteistyössä seitsemän lajiliiton ja Olympiakomitean. Yhteistyölajiliitot ovat olleet Jääkiekkoliitto, Palloliitto, Salibandyliitto, Uimaliitto, Koripalloliitto, Voimisteluliitto ja Lentopalloliitto. Lajiliittojen ja Olympiakomitean viestintää hankkeesta rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Yhteistyötä tehdään tiiviisti myös Suomalaisen urheilun eettisen keskuksen SUEK:in, Suomen Valmentajien, Olympiakomitean sekä muiden lajiliittojen ja urheiluseurojen kanssa.

Palvelussa on sekä raportointikanava että koulutus.

<https://www.etoleyksin.fi/>

ILMO-palvelu

Suomessa epäasiallisesta käytöksestä voi raportoida myös Suomen urheilun eettisen keskuksen ILMO-palveluun.

<https://ilmo.suek.fi/>

Suomen Valmentajat on tehnyt erillisen ohjeen seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi. Ohjeeseen on koottu Et ole yksin palvelun ja Olympiakomitean Lupa

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

välittää, lupa puuttua – Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä urheilussa -oppaan keskeiset viestit valmentajien kannalta.

https://www.suomenvalmentajat.fi/site/assets/files/4975/suval_ohjeistushairinnanestamiseksi.pdf

Muistiinpanot:

Lähteet

<https://www.suomenvalmentajat.fi/arvostus/valmentajalla-on-valia-kampanja/>

<https://www.uefa-safeguarding.eu/>

<https://www.playbytherules.net.au/>

<https://www.ukcoaching.org/>

<https://www.icoachkids.eu/>

<https://www.olympiakomitea.fi/olympiakomitea/vastuullisuus/>

<https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2020/02/ee3bcc3b-urheiluyhteison-vastuullisuusohjelma-2020-2024.pdf>

https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/e81f6dd8-37a9-426c-b812-35e99f9d7b8a/Fact_Sheet_EAC-2013-0494

<https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

<https://ihmisoikeudet.net/>

<https://cfnhri.org/human-rights-topics/sport-and-human-rights/>

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennettyna/>

<https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeudet/lapsen-oikeudet/>

<https://www.unicef.org/child-rights-convention/what-are-human-rights>

<https://www.unicef.org/child-rights-convention/child-rights-why-they-matter>

<https://www.crer.scot/what-is-racism>

Liite: Valmentajan itsearviointilomake valmentajan eettiseen toimintaan

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Valmentajan itsearviontilomake valmentajan eettisen toimintaan

Termistön ymmärtäminen

	Kyllä/ hallitsen tämän	Ehkä/ voisin hieman kehittyä	En/ voisin kehittyä tässä paljon
Ymmärrätkö, mitä seksuaalinen häirintä tarkoittaa?	☐	☐	☐
Ymmärrätkö, mitä rasismilla tarkoitetaan?	☐	☐	☐
Ymmärrätkö, mitä muuta kuin seksuaalista häirintä voi olla?	☐	☐	☐
Ymmärrätkö, mitä on kiusaaminen?	☐	☐	☐
Ymmärrätkö, mitä syrjinnällä tarkoitetaan?	☐	☐	☐

Omat kokemukset

Kyllä

Ehkä

En

Oletko itse kokenut urheilussa
seksuaalista häirintää?

Oletko itse kokenut urheilussa
rasismia?

Oletko itse kokenut urheilussa muuta
häirintää?

Oletko itse kokenut urheilussa
kiusaamista?

Oletko itse kokenut urheilussa
syrjintää?

Kokemukset yleisesti urheilussa

	Kyllä	En	En ole ihan varma
Oletko nähnyt ja tai kuullut urheilussa seksuaalista häirintää?	☐	☐	☐
Oletko nähnyt tai kuullut urheilussa rasismia?	☐	☐	☐
Oletko nähnyt tai kuullut muuta häirintää urheilussa?	☐	☐	☐
Oletko nähnyt tai kuullut kiusaamista urheilussa?	☐	☐	☐
Oletko nähnyt tai kuullut syrjintää urheilussa?	☐	☐	☐

Omat toimintatapani ja lajin toimintatavat

	Kyllä	En	En ole ihan varma
Tiedän, kuinka tulisi toimia epäasiallista käytöstä esiintyessä?	☐	☐	☐
Uskaltaisin puuttua nähtyäni epäasiallista käytöstä?	☐	☐	☐
Tiedän, kuinka omassa lajissani käsitellään epäasialliseen käytökseen liittyviä asioita?	☐	☐	☐
Tiedän, kuinka omassa seurassani käsitellään epäasialliseen käytökseen liittyviä asioita?	☐	☐	☐